

Nr 18.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

(4:e avd.)

Driftbudgeten.

Sjätte huvudtiteln.

1:o) **Kostnader för vissa av väg- och vattenbyggnadsverket utförda arbeten i anledning av surtekatastrofen.** I propositionen nr 2 har Kungl. Maj:t (bilaga 5, s. 15 och 16 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1951) föreslagit riksdagen att till kostnader för vissa av väg- och vattenbyggnadsverket utförda arbeten i anledning av surtekatastrofen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Med bifall till propositionen 1950: 256 har riksdagen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1950/51 under elfte huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor till kostnaderna för vissa hjälpåtgärder i anledning av den naturkatastrof, som den 29 september 1950 inträffade i Surte vid Göta älv. Beträffande de närmare omständigheterna vid katastrofen och de i samband därmed vidtagna åtgärderna torde få hänvisas till nyssnämnda proposition.

Utöver de kostnader, som äro avsedda att täckas från det sålunda anvisade anslaget, har katastrofen även förorsakat vissa kostnader för iordningställande av trafiklederna. Såvitt nu kan bedömas torde det enligt departementschefen icke bli nödvändigt att anvisa särskilda anslagsmedel för dessa senare kostnader i vad de avse återställande av farleden i Göta älv eller iordningställande av ny järnvägslinje.

Däremot har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt, att ett anslag av 600 000 kronor måtte anvisas till bestridande av kostnaderna för vissa av väg- och vattenbyggnadsverket utförda arbeten i anledning av surtekatastrofen. En närmare redogörelse för nämnda arbeten och kostnader lämnas å s. 16 i propositionen. Styrelsen anför vidare, att kostnaderna för ifrågakvarande arbeten hittills bestritts från under händer varande medel, men framhåller att de anslagsmedel som stå till styrelsens förfogande för innevarande

budgetår icke förslå att slutligt täcka kostnaderna för berörda, helt oförutsedda arbeten.

Departementschefen har anfört följande.

Med anledning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning bör å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett särskilt reservationsanslag av 600 000 kronor med benämningen *Kostnader för vissa av väg- och vattenbyggnadsverket utförda arbeten i anledning av Surtekatastrofen*. Då anslaget huvudsakligen är avsett för åtgärder som erfordrats för att återställa framkomligheten för motorfordonstrafiken, bör anslaget avräknas mot automobilskattemedlen.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Kostnader för vissa av väg- och vattenbyggnadsverket utförda arbeten i anledning av surtekatastrofen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen.

Kapitalbudgeten.

Statens affärsverksfonder.

2:o) **Rörelsekapital för telegrafverket.** I propositionen nr 2 har Kungl. Maj:t (bilaga 16, punkt 1, s. 63—66 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1951) föreslagit riksdagen att till Rörelsekapital för telegrafverket å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Som följd av den vid 1944 års riksdag beslutade omläggningen av kapitalbudgeten visade det sig nödvändigt att öppna vissa rörliga krediter i riksgäldskontoret för att säkerställa bl. a. affärsverkens behov av rörelsemedel. För telegrafverket fastställdes till en början en rörlig kredit av högst 25 miljoner kronor, vilket maximibelopp år 1947 höjdes till 35 miljoner kronor.

Telegrafstyrelsen har hemställt, att ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår till rörelsekapital för telegrafverket. Såsom motivering för det ökade behovet av rörelsemedel har telegrafstyrelsen anfört, att telegrafverkets behov av sådana medel i huvudsak bestämmes dels av storleken av den nödvändiga materiellagerhållningen, dels av behövliga medel för kassahållningen, för krediter till verkets kunder huvudsakligen för samtals- och telegramavgifter och för förskottering av utgifter, som skola ersättas verket av utomstående, och dels av storleken av hos verket inestående depositioner och skattemedel o. d. De väsentliga faktorer, som påverka behovet av rörelsemedel, äro materiellagerhållningen och krediterna för samtals- och telegramavgifter.

Å s. 64 i propositionen ha intagits vissa av styrelsen lämnade siffror rörän-

de förändringarna i behovet av rörelsemedel från den 30 juni 1944 till den 30 juni 1950. I anslutning till nämnda sifferuppgifter har styrelsen påpekat, att telegrafverkets behov av rörelsemedel stigit avsevärt sedan den 30 juni 1944. Stegringen berodde dels på den starkt ökade omfattningen av rörelsen, som bl. a. rent automatiskt medfört ökade krediter till verkets kunder, och dels på den av rörelsens tillväxt mycket starkt stegrade anläggningsverksamheten, som nödvändiggjort ökad lagerhållning och utökad verkstadsrörelse. Eftersom den rörliga krediten egentligen endast vore avsedd att möta tillfälliga fluktuationer i behovet av rörelsemedel men krediten numera måst tagas permanent i anspråk till ett belopp, som under de två senaste budgetåren icke underskridit 10 miljoner kronor (och rätteligen icke borde ha underskridit 17 miljoner kronor), borde telegrafverket tillföras förstärkning av rörelsemedlen genom att ett särskilt investeringsanslag anvisades för ändamålet. Storleken av detta anslag syntes lämpligen kunna fixeras till 10 miljoner kronor och borde anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Anvisandet av ett dylikt anslag innebure i sak icke annat än en överflyttning av utav riksgäldskontoret redan utbetalade medel från en rubrik till en annan.

Riksräkenskapsverket har intet haft att erinra mot telegrafstyrelsens framställning.

Departementschefen har tillstyrkt telegrafstyrelsens förslag. Anslaget skulle benämnas Rörelsekapital för telegrafverket. Genom anvisande av detta anslag komme telegrafverkets tillgång på rörelsemedel att ökas med 10 miljoner kronor, om ej verkets rörliga kredit hos riksgäldskontoret minskades med samma belopp. På de skäl telegrafstyrelsen anfört, vilka godtagits av riksräkenskapsverket, ansåge sig departementschefen icke böra för närvarande förorda en sänkning av den rörliga krediten hos riksgäldskontoret.

Utskottet. Då telegrafverkets behov av ökade rörelsemedel får anses vara väl styrkt, har utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må till *Rörelsekapital för telegrafverket* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

3:o) **Anskaffning av godsvagnar.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 67—70) föreslagit riksdagen att till Anskaffning av godsvagnar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

Till anskaffning av godsvagnar har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 9 360 000 kronor.

Järnvägsstyrelsen har hemställt, att 10 000 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår till ytterligare anskaffning av godsvagnar.

Beträffande den närmare motiveringen för styrelsens förslag får utskottet hänvisa till propositionen (s. 67—69).

Departementschefen har anfört följande.

Av järnvägsstyrelsens i det föregående lämnade redogörelse framgår, att godsvagnsparken vid statens järnvägar är i stora delar överårig. Det årliga återanskaffningsbehovet av godsvagnar har av olika skäl icke kunnat tillgodoses i önskad utsträckning. Därtill kommer, att den fallande tendens, som godstrafiken under efterkrigstiden visat, numera synes ha förbytts i en ökning av transportbehovet. Nu nämnda omständigheter ha medverkat till att en betydande brist råder på godsvagnar vid statens järnvägar. Läget synes vara sådant, att åtgärder snarast böra vidtagas för att minska vagnbristen.

Jag finner mig sålunda böra förorda, att järnvägsstyrelsen får utvidga sitt program för anskaffning av godsvagnar redan innevarande budgetår. Med hänsyn till att statens järnvägars investeringsutgifter begränsats till 150 miljoner kronor anser jag mig dock, efter samråd med chefen för statens järnvägar, böra förorda, att den ytterligare beställningen begränsas till ca 500 vagnar. Kostnaderna för en sådan leverans kunna nu uppskattas till 6,5 å 7 miljoner kronor. Av detta belopp böra 5 miljoner kronor anvisas å tilläggsstat II och återstoden bestridas från nästa budgetårs anslag till anskaffning av godsvagnar.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag, som föranletts av den på sistone starkt framträdande bristen på godsvagnar vid statens järnvägar, tillstyrkes av utskottet. Under erinran jämväl att en mindre del av kostnaderna för den här ifrågavarande anskaffningen anses böra bestridas från det för nästkommande budgetår äskade investeringsanslaget för samma ändamål, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Anskaffning av godsvagnar* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

4:o) **Kraftstation vid Harsprånget.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 70) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Harsprånget å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Till förevarande ändamål ha hittills anvisats anslag å tillhoppa 98 200 000 kronor. Totalkostnaden för den nu pågående utbyggnaden av Harsprånget, som beräknas bliva färdig under 1952, har tidigare beräknats till 108 000 000 kronor vid 1948 års pris- och löneläge. Enligt nu föreliggande kalkyler kommer emellertid anläggningskostnaden att stiga till 114 000 000 kronor, beroende på icke förutsedda fördyringar.

Vattenfallsstyrelsen har hemställt om ett tilläggsanslag å 6 000 000 kronor för innevarande budgetår.

Departementschefen har tillstyrkt vattenfallsstyrelsens förslag.

Utskottet. Med hänsyn till vissa tidigare icke förutsedda stegringar av anläggningskostnaderna för kraftstationen vid Harsprånget erfordras enligt vattenfallsstyrelsens beräkningar ett tilläggsanslag av 6 miljoner kronor för innevarande budgetår. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Kraftstation vid Harsprånget* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

5:o) **Kraftstation vid Liggaforsen.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 70) föreslagit riksdagen att till Kraftstation vid Liggaforsen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Till förevarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 2 500 000 kronor. Anläggningskostnaden för stationen har beräknats till 64 000 000 kronor vid 1949 års pris- och löneläge. Stationen beräknas kunna tagas i drift under 1954.

Vattenfallsstyrelsen har hemställt att ytterligare 6 000 000 kronor måtte anvisas för innevarande budgetår till påbörjande av ifrågavarande byggnadsarbeten.

Departementschefen har tillstyrkt vattenfallsstyrelsens förslag.

Utskottet. Såsom närmare framgår av årets statsverksproposition (kapitalbudgeten, bilaga 27, p. 21) har det egentliga påbörjandet av arbetena å kraftstationen vid Bergforsen måst uppskjutas minst ett år på grund av dröjsmål med domstolsbehandlingen. Vattenfallsstyrelsen har därför föreslagit, att arbetena å kraftstationen vid Liggaforsen igångsättas redan under innevarande budgetår, vilket skulle möjliggöra att denna kraftstation färdigställdes under år 1954 i stället för — såsom tidigare avsetts — bergforsstationen. Härav föranledda anslagsbehov ha uppskattats till 6 miljoner kronor.

Utskottet, som intet har att erinra mot den sålunda föreslagna och av Kungl. Maj:t tillstyrkta ändringen i vattenfallsstyrelsens utbyggnadsprogram, hemställer,

att riksdagen må till *Kraftstation vid Liggaforsen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

6:o) **Lagringsanordning.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 70) får utskottet, som tagit del av handlingarna i ärendet, hemställa,

att riksdagen må till *Lagringsanordning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 1 600 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond.

7:o) **Ökade lokaler för riksräkenskapsverket.** Kungl. Maj:t har (punkt 6, s. 71 och 72) föreslagit riksdagen att till Ökade lokaler för riksräkenskapsverket å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 95 000 kronor.

För budgetåret 1942/43 anvisades 550 000 kronor för att bereda riksräkenskapsverket ökade lokaler.

Byggnadsstyrelsen har anmält, att ifrågavarande ombyggnadsarbeten, vilka voro i huvudsak färdigställda vid årsskiftet 1949/50, dragit en kostnad av 830 000 kronor. Orsakerna till merkostnaden vore dels den allmänna byggnadskostnadsstegring, som inträffat sedan arbetena kostnadsberäknades, dels vissa särskilda förstärknings- och ändringsarbeten, som under arbetets gång visat sig nödvändiga att utföra och som i väsentlig grad föranletts av den omständigheten att byggnadernas underhåll från år 1941, då förslag till ombyggnad framlades, fram till år 1948, då byggnadstillstånd meddelades, inskränkts till det minsta möjliga, dels ock viss ändring av värmeförsörjningen.

Den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppginge för byggnadsföretaget till 185 000 kronor och hade av styrelsen täckts med anlitande av medel från anslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Återstående merkostnad uppginge till (830 000 — 550 000 — 185 000) 95 000 kronor, om vilket belopp styrelsen hemställt å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Departementschefen har intet haft att erinra mot byggnadsstyrelsens förslag.

Utskottet får med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa, att riksdagen må till *Ökade lokaler för riksräkenskapsverket* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisa ett investeringsanslag av 95 000 kronor.

Stockholm den 2 mars 1951.

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Ohlon, Leander, Heiding, Gillström, fröken Andersson, herrar Eric Ericson, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, André, Ivar Persson, Axel Andersson och Svärd; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Wallentheim, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Rubbestad, Eriksson i Sandby, Staxäng, Pettersson i Dahl, Kyling och Larsson i Stockholm.